

МОДЕЛЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА З ВИКОРИСТАННЯМ БЮДЖЕТНОГО МЕТОДУ УПРАВЛІННЯ

**ХОЛОДНИЦЬКА А.В., СТАРШИЙ ВИКЛАДАЧ,
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

У статті запропонована модель функціонування сільськогосподарських підприємств з використанням бюджетного методу управління в умовах невизначеності бізнес-середовища

In the article the model of agricultural enterprises using the budget method of management under uncertainty business environment.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Практика показує, що успішна фінансово-господарська діяльність підприємства залежить від стратегічної спрямованості менеджменту, ефективності оперативного управління та від якості виконання поточних завдань.

Бюджетний метод управління відповідає всім цим параметрам, оскільки він не зважаючи на властиву для нього тактичну спрямованість, завжди інтегрується зі стратегічними цілями, забезпечуючи оперативне управління всіма напрямками діяльності через систему бюджетування, яке поєднує в собі планування, облік та контролінг, а також децентралізації системи менеджменту, яка дозволяє значно підвищити якість та своєчасність прийняття і виконання управлінських рішень.

А тому виникає необхідність розробки управлінської моделі його використання, яка повинна враховувати всі чинники, які впливають на ефективність функціонування підприємства як всередині підприємства, так і за його межами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням впровадження у практику господарювання бюджетного методу управління присвячені праці О. Кріє [1]. Вітчизняні ж науковці розглядають тільки бюджетування, яке є лише його складовою частиною. Серед них варто відмітити праці Ковтуна С. [2],

Мельник О.Г.[3], Стецюка П.А.[4], Терещенка О.О.[5] та інших.

Формулювання цілей статті. Розробити модель функціонування сільськогосподарських підприємств за умови використання ними бюджетного методу управління.

Виклад основного матеріалу дослідження. Багато дослідників вважають, що головне завдання сучасного бізнесу - навчитися існувати в стані невизначеності. Домінуюча традиційна система менеджменту вже не призводить до бажаного ефекту. Ситуація в бізнесі змінюється занадто швидко, а наша можливість аналізувати дані залишається повільною, аби оперативно приймати управлінські рішення.

Для вирішення вказаних проблем повинен здійснюватися цілеспрямований менеджмент як мистецтво управління підприємством. Одним з методів управління, який допоможе у вирішенні вказаних проблем, в сучасних умовах може стати бюджетний метод управління.

Групуючи міркування на користь бюджетного методу управління, проведемо класифікацію його переваг відповідно до аспектів управління підприємствами, яких вони стосуються:

1. Сприяє більш економічному використанню засобів виробництва, грошових коштів;

2. Забезпечує постійний контроль доходів та витрат ;

3. Передбачає розміри надходження коштів і їх використання;

4. Спонукує керівництво займатися плануванням, спрямованим на найбільш економічне використання робочої сили, матеріальних та фінансових ресурсів;

5. Бюджетний метод чітко визначає значення кожної функції, здійснюваної на підприємстві, і її місце, забезпечує координацію. Змушує всі служби підприємства діяти спільно для досягнення результатів, зафіксованих у бюджеті.

6. Даний метод є одним із засобів децентралізації відповідальності без ризику втрати контролю й дає можливість здійснювати певні заходи в рамках встановленого бюджету .

Також перевагою методу є гнучкість управління й можливість швидкого внесення корективів. Це необхідно насамперед для галузей із дуже мінливою кон'юнктурою, або при збуті виробленої продукції, або при закупівлі сировини та матеріалів.

Для уникнення незручностей при використанні бюджетного методу управління, необхідно комплексно підійти до його формування і мати добре організовану планову і фінансово-аналітичну службу.

Завдяки децентралізації, що властива бюджетному методу управління, у процесі прийняття управлінських рішень беруть участь всі працівники підприємства.

Основні функції вищої ланки управління полягають у прийнятті єдиної стратегії розвитку, обґрунтуванні мети планування, виборі

способів її досягнення, визначенні методики і технології розробки бюджетів.

Керівники інших ланок управління та спеціалісти проводять аналіз внутрішнього і зовнішнього середовища діяльності підприємства, займаються прогнозуванням розвитку виробничих підрозділів підприємства, проводять розрахунок потреби підприємства у ресурсах та їх оцінку, обчислюють планові показники.

Керівництво планово-економічної служби виконує загальні, наукові, методологічні та інші функції, що стосуються управління всією поточною та перспективною діяльністю.

До основних функцій працівників, що займаються плановою роботою можна віднести постановку та збалансування коротко - та довгострокових цілей підприємства, а також визначення на їх основі пріоритетних напрямів діяльності.

Бюджетний метод управління сприяє підвищенню відповідальності працівників підприємства за результати своєї роботи, оскільки кожен бюджет передбачає порівняння планових показників з фактичними результатами господарювання.

Основним об'єктом аналізу в системі бюджетного методу управління є структурні підрозділи підприємства, керівники яких несуть відповідальність за виконання свого бюджету. Топ-менеджери складають бюджети для всього підприємства, а менеджери середньої ланки зазвичай працюють з бюджетами своїх підрозділів.

Вдалий перехід на бюджетний метод управління неможливо здійснити у стислі строки, оскільки він потребує тривалого часу і забезпечить своє ефективне функціонування лише через декілька бюджетних періодів.

Це зумовлено тим, що необхідно розробити відповідні положення, забезпечити децентралізацію бюджетування, надати самостійність структурним підрозділам у розробці бюджетів, їх виконанні та внесенні коригувальних заходів.

Варто враховувати і те, що кожне підприємство може ставити свої цілі при використанні даного методу.

За умов ринкової економіки постає необхідність у розробці управлінської моделі використання бюджетного методу управління. У зв'язку з цим автором запропонована така модель, яка включає не тільки рівень підприємства, а й регіональний рівень.

Дана управлінська модель дозволяє забезпечити координацію дій усіх учасників, які беруть участь у функціонуванні бюджетного методу управління, здійснити оптимальний розподіл праці по вертикалі та горизонталі ієрархії управління, забезпечити ефективне використання ресурсів.

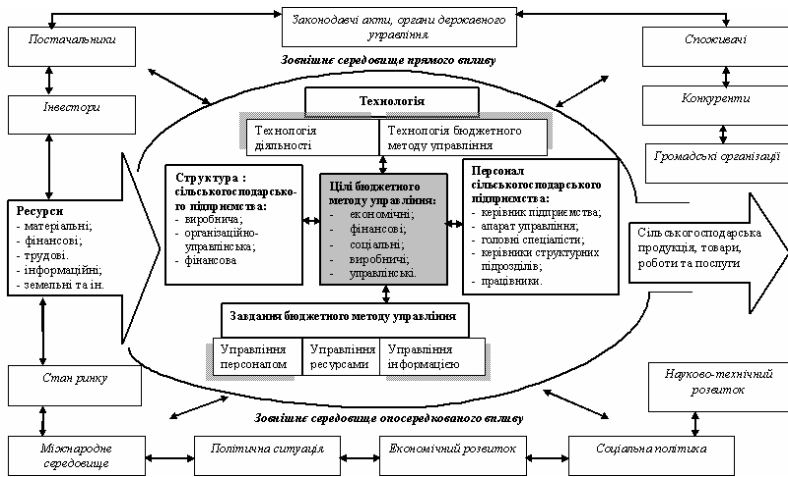

Рис. 1. Модель сільськогосподарського підприємства, що функціонує з використанням бюджетного методу управління

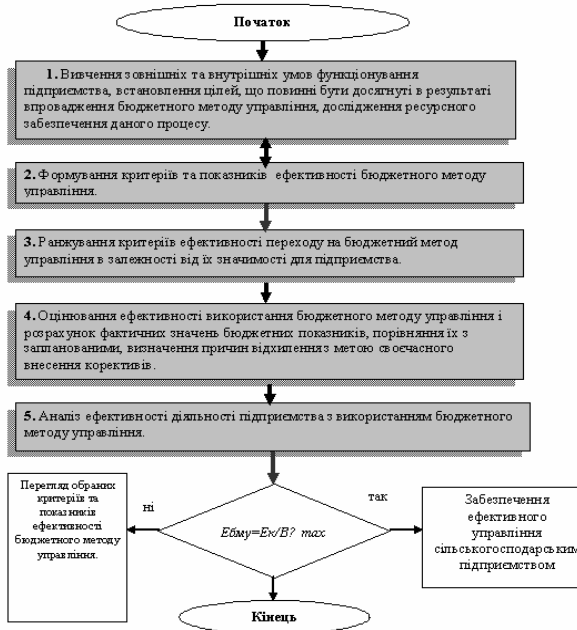

Рис. 2. Алгоритм оцінки ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств з використанням бюджетного методу управління.

При використанні бюджетного методу управління важливо вірно оцінити його ефективність, яка в першу чергу, виявляється у покращенні результатів господарсько-фінансової діяльності.

Покращення фінансових результатів підприємства, підвищення показників його ліквідності, платоспроможності та конкурентоспроможності – є основними індикаторами ефективності системи менеджменту, а тому вони повинні використовуватися і як результативні показники оцінки ефективності використання бюджетного методу управління.

Висновки. Розроблений алгоритм оцінки ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств з використанням бюджетного методу управління, який визначає послідовність здійснення заходів щодо визначення ефективності даного методу менеджменту.

Запропонована управлінська модель дозволяє комплексно і ефективно використовувати даний метод, оскільки визначає місце та роль кожного учасника цього процесу а також інших установ, які забезпечують функціонування бюджетного методу управління, здійснити оптимальний розподіл праці по вертикалі та горизонталі управлінської піраміди, забезпечити ефективне використання матеріальних та фінансових ресурсів, своєчасно та адекватно реагувати на зміни бізнес-середовища.

Література.

1. Дж. Обэр Крие Управление предприятием / Под ред Зайцева Н. М. : « Бизнес-информ», 1997
2. Ковтун С. Бюджетування на сучасному підприємстві , або Як ефективно управляти фінансами / С. Ковтун . –Х.: Фактор, 2005. – 340 с.
3. Мельник О. Г. Бюджетування як елемент процесу управління підприємством/ О. Г. Мельник // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку. Вісник НУ “ЛП”. – Львів : НУ “ЛП”, 2003. – №478. – С. 31 – 38.
4. Стецюк П. А. Організація фінансового менеджменту сільськогосподарських підприємств / П. А. Стецюк // Наукові основи агропромислового виробництва в зоні Лісостепу України. – К. : Логос. – 2004. – С. 711-721.
5. Терещенко О. О. Антикризове фінансове управління на підприємстві: [монографія] / О. О. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2005. – 268 с.